

de antiquitate reipublicae Batavicae" Lugduni Batavorum 1610, in het zelfde jaar ook in het Nederlandsch vertaald als „Van de oudheyt der Batavische nu(!) Hollandsche Republique". Men ziet, dat de parallelliteit of — zoo men wil in dit geval — de continuïteit, reeds in den titel tot uitdrukking was gebracht. Geheel in overeenstemming met dat gevoel van verbondenheid met de alleroudste periode, dat besef van identiteit tusschen de toestanden hier en daar, is het feit, dat men het bestaansrecht van hedendaagsche instellingen en staatsvormen bewezen achtte, wanneer men aan de hand van klassieke schrijvers het voorkomen ervan bij de voorouders had aangetoond. Wat ons echter nog meer bevreedt dan het opstellen van een dergelijken stamboom, is het feit, dat deze bewijsvoering ook omkeerbaar werd geacht in dien zin, dat men meende het beeld van de beschavings-toestand der Batavieren met gegevens uit de eigen cultuur te mogen aanvullen op die punten, waarover toevallig klassieke berichten ontbraken.

Als Grotius leest dat de Germanen geen ommuurde steden kenden (Tac. Germania Cap. 16), kan hij dat op geen andere wijze rijmen met den hem uit Holland bekenden en sedert jaar en dag bestaanden toestand, dan door te verklaren, dat de Batavieren toch een uitzondering op dien regel moeten zijn geweest.

Zelfs aangaande de wetten, die bij de Batavieren van kracht waren, verkeert Grotius niet in het onzekere, men had immers het Groot Privilege van 1477 en het was „wel te gelooven, dat dezelfde niet veel en hebben verscheelt." ¹⁾

Dergelijke redeneeringen ontstonden niet zoozeer door gebrek aan historisch inzicht, een negatieve eigenschap, dan wel uit het zeer positieve bewustzijn, dat er een allesomvattende overeenkomst bestond tusschen de cultuur der oudheid en die, waarvan men zelf deel uitmaakte. Dat dergelijke parallelliteiten konden bestaan, daarvoor vond men het bewijs in zijn Statenbijbel, waar in margine steeds de correspondentie tusschen oud en nieuw Testament werd aangegeven.

Wat nu de Batavieren aangaat, men kon niet anders dan hen, die door tijd en genegenheid ²⁾ met de Romeinen, door woonplaats en geslacht met de tijdgenooten zoo nauw verbonden waren, als volkomen gelijkgerechtigde derden in den samenhang tusschen de beide laatsten opnemen. Niet het verbreken van alle banden, maar een „foedus aequum", een „eenparich verdrach" was het gelukkig einde waartoe Claudius Civilis den opstand tegen Rome had weten te leiden.

Deze stand van zaken verklaart tevens, dat we het beschavingspeil der

¹⁾ Dat Grotius later moest bekennen, dat zijn vaderlandsliefde hem tot wel zeer gewaagde constructies had verleid, doet in dit verband minder ter zake, het voorbeeld is eer typeerend voor de vrijheid die men zich meende te kunnen veroorloven.

²⁾ Reeds sedert het begin van de 16de eeuw wist men, dat de Batavieren de speciale vrienden en bondgenooten der Romeinen waren geweest. Zie hiervoor H. Kampinga, De opvattingen over onze oudere vaderlandsche geschiedenis bij de Hollandsche historie der XVIe en XVIIe eeuw. 's-Gravenhage, 1917, blz. 64.